

ПОЛІТОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ

УДК 327:339.9 : 477

Вовканич С. Й.,

*д. е. н., проф., дійсний член Папської Академії соціальних наук (Ватикан), ст. наук. співр.,
Інститут регіональних досліджень НАН України, м. Львів*

ЧИ МОЖЛИВА РЕГІОНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕРЕД УКРАЇНОЮ БЕЗ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СОЦІОГУМАНІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН?

Анотація. У статті чи не вперше звернено увагу на те, що за умов ескалації Росією гібридної війни проти України дедалі більше актуалізується нагальність потреби глобалізації соціально-економічної, духовно-інформаційної, етнокультурної, політично-правової та іншої відповідальності Заходу перед Україною в системі верифікації нової соціогуманістичної парадигми міжнародних відносин і використання для цього синергійного ефекту цивілізованого людства, отриманого від колективної мобілізації його зусиль на протистояння сучасним імпершівіністичним викликам світовому правопорядку, агресіям на суверенітет і суб'єктність ослаблених націй. Ці нації, окрім того, що недостатньо оборонспроможні і захищені від добре озброєного загарбника, ще потерпають від його злочинно-підступного, гібридно-дезінформаційного голосу, який робить їх безголосими і прирікає бути вічно недочутими.

Ключові слова: історична відповідальність перед Україною, національна ідея, соціогуманістична парадигма, стратегеми і максими розвитку країни.

Vovkanych S. Y.,

*Doctor of Economy, Professor, Member of the Pontifical Academy of social sciences (Vatican City),
researcher the Institute of regional research NAS of Ukraine, Lviv*

IS REGIONAL RESPONSIBILITY TO UKRAINE POSSIBLE WITHOUT GLOBALIZATION OF THE SOCIO-HUMANISTIC PARADIGM OF INTERNATIONAL RELATIONS?

Abstract. For the first time, attention is drawn to the fact that under Russia's escalation of hybrid war against Ukraine there is the urgent need for globalization of socio-economic, spiritual and informational, ethno-cultural, legal and other responsibility of the West to Ukraine in terms of verification of a new socio-humanistic paradigm of international relations and application of the synergistic effect of civilized humanity as a result of the joint mobilization of human efforts in opposition to the current imperial-chauvinistic challenges to global security, aggressive responses to the weakened nations' sovereignty and subjectivity. Besides the insufficient defence capacity and security from the well-armed invaders, these nations suffer from the criminal, crafty and hybrid-misinformative invader's voice, which makes them voiceless and doomed to be eternally unheard.

This article was written in response to the publication in the journal "The Day" (July 7-8) the translation of speech of American historian Timothy Snyder's "Historical responsibility of Germany to Ukraine", which he made in the German Bundestag during discussion of relevant topics. This topic claims to analyze the period of both the Second World War and the modern military actions of the hybrid war imposed on Ukraine by Russia in its east. In view of this, a well-known American scientist, being a specialist in the history of Eastern Europe, in particular totalitarian regimes, should have broadened for the world the meaning of current struggle of Ukrainians "For our freedom and yours" in the Donbass. This omission during the escalation of threats to the globalization of Russia's hybrid war against Ukraine might have a critical impact for the unleash of the Third World War.

Instead, the responsible (irresponsible) behavior of the West is not evaluated, including these of Germany in relation to Ukraine at the 2008 NATO Summit in Bucharest, when it was not given an action plan for joining the Euro-Atlantic Alliance of Collective Defense, which could have made Russia's future military action against Georgia or Ukraine impossible. The cynical annexation of Crimea is not analyzed, as well as the need for timely

and adequate reaction of the UN to the violation of international order; the costs Ukrainian pays for the hybrid war in the east, or the West pays for “anti-terrorist mission” of Russia in Syria, terrorist attacks in Paris, Brussels, an important number of migration problems source-related to the Putin neofuehrer policy, the restoration of the “Evil empire”. Ukraine always has been the hostage of irresponsible West, because European policy of “closing the ears and eyes” on the Hitler Anschluss, playing the Ukrainian card in Transcarpathia, did not sink into oblivion and has led in the XXI century to modern barbarism of Putin in Georgia, in the Crimea and east of Ukraine.

Typically, the West traditionally paid tribute to Russia, sacrificing the state independence of Ukraine. Therefore, considering historical responsibility to Ukraine, historian Snyder would have distinguish, among the many reasons for such unfair realities, at least three, probably the most important, ones. First of all, the West never deliberately distinguished the mediatory role and weight of Ukraine as one of the priority factors in the structure of the stabilization of international security, which would have to extend, according to the plans of the parents of the EU - de Gaulle and Adenauer - to the Ural. Secondly, it never had a strategy regarding Ukraine as an important factor in the mechanism of spreading Euro-Atlantic values to the Eurasian expanses. Moreover, the West has always been easily blinded (or it was blinded) by the aureole of Russia as the “advocate” of these values in Ukraine, Georgia, and other countries of its domination, where freedom was actually suppressed, European values were destroyed and world order was violently clashed. The third one looks to be the most worst thing, because it does not mention by the American historian either. Ukraine as a state had not effectively used and do not use now the right to remind the world that it is not properly appreciate the truly international dimension of the Ukrainian fight “for our freedom and yours”, conquered by the cost of the lives Heroes of Kruty, Holodnui Jar, Ukrainian Insurgent Army, Celestial Hundred, Euromaidan defenders and ATO.

Russia further fools the world, traditionally demanding the usual tribute. Is it not time to wake up and realize the bitter truth: the appetite of Russia will never end with the occupation of Ukraine only? Russia wants to become a center of Eurasia, which will cover the entire European continent. Unfortunately, Dr. Snyder is not worried about the lack of adequate reaction to the nasty ruscism as the neo-imperial global model of the implementation of aggressive chauvinistic ideology of “Russian world”. He does not help to understand another obvious and extremely necessary thing: the testing of Ukrainians by hybrid war is Russia’s attempt to unleash the same, but as the Third World War. So, for the whole world it is not only a hybrid, but also a pilot warfare, in which the conquest-imperial methods of global domination of the crazy state-church ideologues of another world – “Russian”, falsely-insidious-cynical, are thoroughened in the Donbass. Today’s “decomposition” of Ukraine in the East, its federalization – is the possible fragmentation of the EU tomorrow.

Key words: historic responsibility to Ukraine, national idea, socio-humanistic paradigm, stratagems and maxima of the country’s development.

Постановка проблеми. П’ятий рік гібридної війни Росії проти України вплинув не лише на структуру і темпи розвитку її економіки, соціальних процесів, а й дедалі більше змінює ставлення світового співтовариства до України в історичному і сучасному вимірах, особливо в сенсі її національної ідеї. «Якби мені п’ять років тому сказали, що ми говоритимемо про історичну відповідальність Німеччини, й у німецькому бундестазі буде така дискусія, я б не повірила, тому що п’ять-сім років тому в Німеччині важко було говорити навіть про якусь участь або роль України як серйозного гравця під час Другої світової війни», – сказала в Києві посол України в Німеччині (2008-2011) Наталія Зарудна. Йдеться про її реакцію на промову відомого американського історика Тімоті Снайдера «Історична відповідальність Німеччини перед Україною» в Бундестазі ФРН [1]. А відтак про продовження обговорення започаткованої проблеми у ВР України на міжнародній конференції «Німеччина та Україна в Європі: відповідальність за минуле – обов’язки на майбутнє» [2].

Передусім, важливим є те, що ці заходи чи не вперше торкнулися проблеми відповідальності перед Україною не в тлумаченні українців. Зарубіжні вчені спробували розглянути категорію відповідальності не з позиції їх претензій, а значно глибше і глобальніше. Щоправда, американський вчений обмежився лише історичним і німецьким контекстом. Попри те, є ще інший суттєвий нюанс: позаяк обговорення відбулися в час літніх канікул, то ця важлива не лише для України проблематика може стати одноденкою, розчинившись у поточному медійному, науковому і кібернетичному просторах. Адже і після канікулярного затишшя сміливо і по-новаторському поставлена проблема гібридної війни Росії не лише проти українців, не викликала тематичну турбулентність і не сколихнула інформаційно-науковий євроатлантичний світ [3]. Це не має дивувати, «на жаль, – зазначив в Києві представник Інституту

євроатлантичного співробітництва Андрес Умланд, – досі в Німеччині немає інституту, який би займався Україною, а в Україні німецького університету» [2]. Утім дефініція «відповідальність перед Україною» за умов гібридної війни, реальних небезпек її глобалізації стосується не однієї Німеччини, потребує не лише широкої концептуалізації, а й донесення до світу сучасних сенсів боротьби українців за свою національну ідею, мову, етнічну totoжність, когнітивних та захисних меседжів збереження світового розмаїття від нівелювання агресивним «руським міром».

Захід завжди платив Росії данину – Україною.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для майбутнього суспільного прогресу велике засадниче значення має рефлексія посла Н. Зарудної: «Я хотіла б дожити до того дня, коли ми говоритимемо про історичну відповідальність не тільки Німеччини, а й Росії за всі ті народи, які вона пригноблювала і продовжує вважати меншовартісними». Проведений захід мав не дати Росії зняти з себе **комплекс** відповідальностей перед Україною за нахабно нав'язану їй гібридну війну з всіма трагічними наслідками. Попри те, відштовхуючись від заартикульованої в Берліні Т. Снайдером «універсальної точки зору» з претензіями на комплексне охоплення періоду Другої світової війни і сучасних воєнних дій гібридної війни Росії на сході України, – американський вчений як фахівець з історії Східної Європи, зокрема тоталітарних режимів, мав би акцентувати більше на нинішній боротьбі українців. Адже, у час ескалації загроз глобалізації гібридної війни – це упущення стає планетарним і може бути критичним в розв'язанні Росією Третьої світової. Успіх боротьби українців на Донбасі залежатиме не тільки від заміни назви АТО на Операцію об'єднаних сил, а й від синергії міжнародних зусиль, мобілізованих для покарання порушника порядку, установленого після Другої світової [4].

Є ще один вагомий аспект, який не повинен дати порушеній темі стати разовою, а відповідальності розглядатися виключно – як історичній та німецькій. Виступ відомого історика з такої проблематики та й ще – з високої трибуни державної владної інституції провідної країни G7, мав би глибоко відгукнутися в українському політикумі і розширити інтерактивні дискусії в соціально-економічному, політичному, світоглядному дискурсах. Головно, національна еліта України, яка інтелектуально чи не найбільше потерпає від гібридної війни та рашистської ідеології «руського міра», мала б донести світові нові смисли справді інтернаціональної боротьби українців «**за нашу і вашу свободу**». Адже на Донбасі Путін воює не за Донбас. Україна нищиться як джерело історичної правди, що вибиває фундамент з-під Росії як імперії, котра, узурпувавши першокоди Київської Русі, їх європейську цивілізованість, намагається зруйнувати суб'єктність України в системі спадковості України-Русі. Саме концепт цієї системи фундаментально опрацював геніальний Михайло Грушевський, якого в СРСР традиційно очорнювали як виразника контрреволюційного буржуазного націоналізму. До речі, цього року виповнюється сто років з обрання його президентом Української Народної Республіки (УНР), яку, як й її державників, – росіяни вбивали і вбивають. Недарма, підсумовуючи виступи на київській конференції, керівник Центру ліберальної сучасності Рудольф Фюкс зауважив, що «дуже важливе сприйняття України не лише як жертви, але нації, яка має власну культуру, історію, економіку, щоб вона розумілася як **суб'єкт** історії, а не лише **об'єкт** (підкреслено нами – С.В.) на великій шаховій дошці супердержав». Адже переписавши історію України-Русі на свій імперський копил, нинішні фіюрери Росії продовжують не тільки її фальсифікувати, а і варварські набіги своїх предків на древній Київ, не вгамовуються і не заспокоюються. Тому дещо дивними є тези промови американського історика, в яких українській нації без неї втулюється дуже неоднозначний концепт відповідальності Німеччини не за криваві дії, що ведуться неофіюрерами на сході України, а – свідомо чи несвідомо – йде їх підміна аналізом злочинів, вчинених Гітлером у минулому. Гітлер мертвий, однак, небезпечно реанімується злочинне тотально-гібридне мінування України і світу ідеологемами російського традиційного імпершовінізму з додаванням духовних «скреп русського міра», збагачених новими загозами, контентом і загарбницьким апетитом.

Збиття малайзійського літака з дітьми на борту в небі Донбасу, нещодавні застосування хімічної зброї при бомбуванні Сирії чи отруєння у Великобританії – це ланки єдиного ланцюга злочинних порушень Росією безпеки усталеного повоєнного світопорядку. Вони не тільки актуалізують потребу міжнародного трибуналу «Нюрнберг-2» як світового запобіжника, що, поряд з нацизмом, засудить і покарає більшовизм як людиноненавистницьку імперсько-російську загарбницьку ідеологію, особли-

во – українофобську. Вони підтверджують гірше – сучасний колапс РБ ООН, щобільше свідчать: за анексії Криму зустріч «Ялта-2» – неможлива. Без'ядерна Україна немає гарантій, що вкотре обдурений Захід, нарешті, набуде антигібридний імунітет, і більше не віддасть її в сферу впливу Росії, як це було в 1944 р. (насправді для нищення корінних народів – українців, татар). Невже не зрозуміло: українська нація і в ХХІ сторіччі стікає кров'ю і слід негайно, усім миром зупинити кровотечу, поповнити втрати, а відтак – не допустити подальше кровопускання на Донеччині, яке – і це очевидно вже всім – не що інше, як імперсько-самовільна кара Кремля за відмову бути даниною. Це усвідомлення архіважливе не лише для опрацювання стратегії звільнення тимчасово окупованих частин, тобто для стратегії деокупації Донбасу, а й для розуміння Заходом ваги недопущення, аби замість соборнізації європейської України *глобалізувалася* в світовому масштабі *злочинна регіоналізація* за московськими лекалами [5].

З огляду на це, завдання гуманітаріїв – це довести світові, що маніпулювання і легковаження історією українців, труднощами їхнього націотворення – це імперське добивання нескорених, яким і нині вкрай важко від нав'язаної гібридної війни. Рани, спричинені анексією Путіним Криму, агресією на сході України, кровоточать і воляють до світу про нагальну радикальну допомогу. Щоправда, промовець цю очевидну злочинність Росії і хибну розгубленість Заходу згладжує, відразу заявляючи, що почне з універсальної (?) точки зору, з проблем ЄС, «як і кризи демократії та верховенства права в США, спричинені багатьма речами; одна з них – це якраз неспроможність дати собі раду з певними аспектами історії». Попри те, він не допоміг з'ясувати несправедливості Заходу щодо України, допущені ні сто років тому в період УНР, ні в повоєнних рішеннях. Немає навіть пунктирного накреслення векторів (чи проектів) відповідальності країн-підписантів Будапештського меморандуму – як допомоги без'ядерній Україні захиститися, відновити цілісність, зневажені цінності та гідно інтегруватися в цивілізований світ.

Шкода, що у промові відсутня будь-яка критика відповідальності Заходу, в т.ч. сучасної Німеччини перед Україною за її підтримку будівництва газопроводу «Північний потік-2» і не підставлення плеча в 2008 році на Бухарестському саміті НАТО, коли Україні не було надано план дій щодо прийому до євроатлантичного альянсу колективного захисту. Що, на думку фахівців, могло б унеможливити майбутні воєнні дії Росії в Грузії чи Україні. Не згадується й анексія Криму. Недаремне німецький історик і представник Німецького товариства зовнішньої політики Вілфрід Їльге на конференції в Києві відзначив: «Ми повинні думати про те, як можемо допомогти Україні в правовому плані повернути Крим і захистити Україну перед міжнародними інституціями і організаціями, що не можна миритися з агресією проти Криму і його захопленням, при вирішенні конфлікту ми не повинні повертатися до питання про розподіл на сфері впливу в Європі» [2]. Однак, не згадуються не тільки помилки минулого, зокрема потреба своєчасної і адекватної реакції ООН на анексію Криму, а й в що обходиться українцям гібридна війна на Сході, Заході – «антитерористична місія» Росії в Сирії, теракти в Парижі, Брюсселі, Англії, важлива низка міграційних криз, джерельно-пов'язаних з путінським неофюрерством. Адже масштаби руйнації від ланцюгової реакції на ці помилки можуть в недалекому майбутньому викликати глобальні катастрофи, доленосні не лише для згаданих країн та міст.

У цьому контексті, ні Україну, що її віддавна тероризує Москва, ні Захід, котрий тривалий час спостерігає це нищення, а нині – вже не тільки співчуває, а й допомагає, спіч Снайдера, на наш погляд, не заохотить світову громадськість синергійно замислитися над генезою загальносвітових загроз, які дедалі небезпечніше нависають над долею та вартостями цивілізованого людства. Адже не розглядається стратегія причин можливостей (чи неможливостей) надати Україні для стабільного розвитку «план Маршалла-2» через корупцію; чи допомогти іншими довгостроковими соціально-економічними, фінансовими, політично-оборонними заходами. Ба більше, не аналізуються історична відповідальність національних еліт за результати референдумів у Нідерландах, Великій Британії, підтримки введення економічних санкцій проти Росії, проведення нею нових північних і південних газопроводів, які, оминаючи Україну, можуть підірвати як її економіку, так і посадити Захід на монопольну російську енергетичну голку.

Все це змушує українців глибоко замислитися над не тільки неефективністю коротких банківських траншів Заходу, причинами корупції в Україні, зрілістю українців як нації, врешті, надкороткою історичною пам'яттю не лише Німеччини, а й ширше поглянути на проблему: чому євроінтеграційні процеси

впродовж 26-ти років нашої Незалежності так важко набувають континентальної відпо-відальності та сталого розвитку. Невже тільки загроза постсовітських стратегічних ракет, що залишилися в Україні після розпаду СРСР, а не щирі бажання допомогти їй вирватися з багатовікового поневолення Росії, справедливо і вільно жити, інтегрувавшись у вільний світ, змусили на світанку здобутої Незалежності приїхати до Києва тодішніх політичних лідерів – Прем'єра Великої Британії Тетчер та Президента США Буша?! Чому тоді позиція Заходу щодо виходу України з Союзу була дивною? Чому вона нині – хитка? Чому він, бачачи Україну закривавленою, запитував: чи давати їй летальну зброю, чи вона, – не сателіт Кремля? Коли знову «обустряивається» імперія зла, то самозаспокоювання, що не ти, мовляв, твориш зло світу, не знімає з тебе відповідальність за розгул рашизму, щобільше, не є достатнім для оправдання пасивності чи байдужості, не приклад, особливо – для **молодого** покоління.

З огляду на це, задекларована вченим вже згадана немовби універсальна точка зору, навряд чи допоможе обіцянкам молоді – активно засвоїти уроки Другої світової війни. Шкода, але мовець далекий, аби пригадати Європі і собі правду: Захід заспокоївся і знову втратив реальність, хоча дух **реваншизму** не канув в Лету. Зазвичай Захід традиційно платив данину Росії, приносячи в жертву державну самостійність України. Тому, розглядаючи історичну відповідальність перед Україною, вчений мав би серед багатьох причин таких несправедливих реалій, привернути увагу, найперше молоді принаймні до трьох найголовніших. По-перше, Захід ніколи свідомо не вирізняв з-поміж пріоритетних факторів медіаторську роль і вагу України в структурі стабілізації міжнародної безпеки, яка, за задумами батьків ЄС – де Голля і Аденауера, – мала б простягатися – аж за Урал. По-друге, він ніколи не мав стратегії щодо України як важливого чинника в механізмі поширення євроатлантичних цінностей на євразійські простори. Ба більше, Захід завжди легко засліплювався (чи його засліплювали росіяни) ореолом Москви яко «миротворця» і «захисника» цих цінностей в Україні, Грузії, інших країнах їх панування, де насправді придушувалася свобода, нищилися європейські цінності та цинічно порушувався світовий порядок. По-третє, чи не найприкріше, адже світ і нині належно не цінує справді інтернаціональний вимір боротьби українців «**за нашу і вашу свободу**». Мовець і не згадує, що Україна ніколи ефективно не використовувала і не використовує нині право нагадати світові про боротьбу з більшовизмом, в якій віддали життя герої Крут, Холодного Яру, УПА, Небесної Сотні, захисників Євромайдану, АТО. А забувати про це за умов ескалації глобалізації гібридних війн – критично небезпечно для світу і вкрай несправедливо щодо стікаючої кров'ю України, – без'ядерно-обеззброєної Заходом.

Отже, перед тим як упродовж всього виступу наполегливо пригадувати злочини нацистів у Бабиному Яру «не для того, – як самокритично зазначив американський вчений, – щоб допомогти Україні», а щоб допомогти «Німеччині як демократії», то про них німці, українці й цілий світ вже давно знають. Але це не допомогло і не допоможе обдуреній Україні захистити свій державний суверенітет, допоки прийдешні покоління не бачитимуть, що злочинні дії Путіна щодо анексії Криму покарані; допоки не буде каяття провідних країн за те, що для попередження розгулу «зелених чоловічків» своєчасно не були використані наслідки прорахунків, які були допущені під час насилля Гітлера в Судетах. Натомість, сучасна молодь бачить, що розширюється ескалація Росії та нищиться схід України, продовжується її «декомпозицірованіє», творення колабораністами псевдодержави Малоросія на очах і німців, і американців. І марно сподіватися, що, акцентуючи лише на колосальних жертвах Другої світової війни, в т.ч. і українців на всіх її фронтах, можна утаємничити від молодого покоління гірку правду: **тяглість** українського державотворення кров'ю запеклася через безвідповідальність сильних світу цього. Однак їх допомога вельми повільно визначає нову політику, яка б забезпечила корінній нації природне право реалізувати свою національну ідею, мету та державницькі інтереси, шанувати полеглих за Україну народних Героїв, принаймні з часів Хмельниччини.

Жаль, але світ далі не цінить міжнародний контекст боротьби українців за свободу, як і сто років тому не цинив її за часів УНР чи ЗУНРу в 1918-1919 роках, чи на Закарпатті, де Гітлер в 1939 р розіграв з Угорщиною, Румунією українську карту. Хіба не Польща розстрілювала на Карпатському перевалі українців, що допомагали А. Волошину вибороти свободу, яких Угорщина повертала в Галичину? Вояки УНР допомагали полякам протистояти наступу більшовиків на Варшаву, а «винагородою» стало їх інтернування і розгул «пацифікації» на Західній Україні, жахлива тюрма «Берега Картузька». Вони ж під час народно-визвольних змагань УПА в 1943-50-х з відома і підтримки Сталіна, дезінформуючи світ

і перекручуючи історію, депортували українців і не лише при проведенні злочинної операції «Вісла». Тільки в селищі Павлокомі закатовано 366 українців. Українські етнографічні регіони Польщі (Лемківщина, Надсяння, Холмщина, Південне Підляшшя) перестали існувати. Жителі ж Північного Підляшшя несправедливо і огульно оголошені білорусами, їм нав'язувалася білоруська мова як літературна, а так звані калакути, тобто українці, які здавна проживали на Холмщині, Південному Підляшші, нині повністю полонізовані. Благополучна і демократична Європа нині хоча вже не мовчить, як із жалем писав О. Олесь з приводу її не належної реакції на більшовицькі злочини в Україні. Але чи чує вмираючих в АТО, коли загіпнотизована російськими «дезами» про націоналістичних укрів, що нібито вбивають «всех русскоязычных»? Забуті не те, що колишні загрози аншлюсу, а жертви Берлінського муру та Будапештські гарантії безпеки Україні, що добровільно позбулася третього за потугою в світі ядерного потенціалу. Комплексні і послідовні методи гібридної війни знайомі тільки українцям. А для Заходу – війна далеко: десь там – Росія проти України, плюс якась незрозуміло-гібридна, а поруч – затишок, самозаспокоєння і м'який диван. Світові раби здобутого комфорту забули, що й у III-му тисячолітті не всі країни вважають мир, свободу, право на захист своєї самобутності – цінністю, а ООН (за В. Черчиллем) – Храмом миру, де брехня – особливо тяжкий гріх.

Москва робить те, що й робила

Росія далі дурить світ, традиційно вимагаючи звичної данини. Чи не час прокинутися і усвідомити перевірену історією істину: апетити Росії ніколи не закінчаться поглинанням тільки України? Росія хоче стати центром **Євразії**, покрити весь **європейський** континент. Хіба не ясно, що тільки згуртована контрсила світу може її змусити відмовитися від цього цинічно-схибленого домагання? Очевидно, п. Снайдера повинна турбувати відсутність належної реакції на підступний рашизм як неоімперську шовіністичну модель глобальної імплементації ідеологем агресивного «русского міра». Як й те, що сильні світу цього і досі не удосконалили функції Ради Безпеки ООН. Україна сама на передньому краю боротьби з агресором, і не видно руху за позбавлення його права вето, який цим зловживає як постійний член Оонівської РБ, аби прикрити свій напад на іншого учасника ООН. Це заважає усвідомити принаймні дві речі: а) для світу війна на сході України не тільки гібридна, а й пілотажна, в якій відточуються загарбницько-імперські методи глобального панування божевільної державно-церковної ідеологемі іншого світу – «русского», брехливо-підступного; б) «декомпозицірованіє» України сьогодні на Сході, її федералізація – це фрагментація ЄС завтра. Отже, випробовування українців гібридною війною – це небезпечні проби Росії щодо глобального розв'язання Третьої світової.

Натомість пан Снайдер упродовж всієї промови постулює відповідальність Німеччини за відродження українського націоналізму з таким наголосом, що глушиться голос вмираючих на сході України патріотів, які героїчно віддають життя не тільки за свою свободу. Це дисонує навіть з урахуванням поправки, яку він й сам навів – «свою кар'єру я зробив, пишучи про українських націоналістів». Адже важко погодитися з його рефлексіями: «Україна є причиною війни; якби Гітлер не мав колоніальної ідеї йти війною у Східну Європу, якби не було такого плану, не могло бути й Голокосту» (?). Його не турбує генезис і відмінності (чи схожість) причин не бачення Третім рейхом і СРСР України національною державою в центрі Європи. Для нацистів – вона центр колоніальної їх політики в Східній Європі; для більшовиків – територія просунення світової революції так званого пролетаріату на Захід, корінний народ якої належить русифікувати, насправді донищити як державно-самодостатню націю. Щоправда, мовець віддає належне чисельним жертвам загиблих українців проти нацизму, ідеї Гітлера створити в Східній Європі центр, базований на рабстві колоніального режиму нищення і поневолення України. Однак, часто – на правах доброго ментора, намагається «збагатити» пам'ять молодих слухачів історичним концептом із арсеналу власних «наукових» відкриттів: «український націоналізм, українські націоналісти (які є наслідком німецької війни в Східній Європі) були причиною – або однією з причин – великого Голодомору 1932-1933 років». І не тільки Голодомору. «Український націоналізм був однією з причин терору 1937-1938 років». Він був «однією з оприлюднених Сталіним причин депортацій мешканців радянської України (може, й кримських татар? – С.В.) після Другої світової війни».

І, насамкінець, вкрай дивовижний висновок: «український націоналізм був причиною для вторгнення Росії в Україну 2014 року»?! Що це, як не допомога Росії та її лакею Януковичу трактувати Майдан Гідності націоналістичним переворотом під орудою НАТО, та, врешті, виправдати звернення

президента-втікача до Путіна ввести в Україну війська? Продовжуючи дивовижу звинувачень, треба було б українським націоналістам ще приписати заслання царатом Тараса Шевченка до Сибіру, строго заборонивши писати і малювати; Валувеські та Емські укази і циркуляри про заборону української мови в Україні; злочинне бажання вивести всіх українців до Сибіру (благо, вагонів забракло), нищення радянською імперією української еліти на Соловках; вбивство Петлюри, Коновальця, Бандери та інших патріотів. Чи не про це нині варто було б нагадати саме антиукраїнським націоналістичним силам в країнах західного прикордоння?!

Створюється враження, що знаючи історичне невігластво Заходу щодо українського державо-елітотворення, компетентний науковець обмежився лишень слушним відзначенням обопільного, наввипередки хитрого відомого бажання нацизму і більшовизму завоювати Україну. «Якщо серйозно поставитися до відповідальності Німеччини перед Сходом, то слово «Україна» має бути в першому реченні». Однак, далі він не дотримується цієї істини, не аналізує відмінність (чи схожість) бажань більшовиків і нацистів ні в історичному контексті, ні у сучасних реаліях. У такий спосіб – свідомо чи несвідомо – далі консервується історична безвідповідальність Заходу перед Україною, який завжди розплачувався з Росією залежністю Києва, нищенням УНІ. Це далі підтверджує нинішнє дещо легковажне ставлення до злочинів Росії, не засудження її міфів ні про громадянську війну на Сході, ні будівництво Малоросії. Водночас, буцімто підтверджує слушність сталої імперської мети у виконанні Путіна, сенс його мотивів і домагань: адже йому без завоювання України, золотoverхого Києва – батька городів руських, – світовим гегемоном не стати. Якщо німецького командира поліції під час придушення повстання у Варшавському гетто, не покидала, за Снайдером, думка про Україну як житницю, країну молока і меду, то мимоволі спадає на думку: чому ж сучасних і майбутніх путіних не може переслідувати своя схиблена імперсько-завойовницька мета – перевершити чи зберегти «досягнення» вождя всіх країн і народів генералісімуса Сталіна?! І агресивність Путіна, і його авантюрну гру на світовій шахівниці можна «зрозуміти». Якщо московитам вдалося безкарно вкрасти ім'я в Україні-Русі, то чому б зараз Росії не стати центром Євразії? Для цього, природно, треба поглинути суверенітет Української держави, що віддавна в центрі Європи, утримати завойовану європейськість, набути показової цивілізованості, обманом адаптувати світ до Росії як «миротворця»! Мовець не акцентує, що ціна цього адаптованого злочину – нищення українців як нації; що недопущення цього – історична і сучасна політична, духовно-моральна, безпекова та інша відповідальність і місія не лише Німеччини перед Україною як передтечією того, що може спіткати людство, якщо його знову обдурять і присплять лукаві «вселюдські миротворці» з Кремля! Непокарані, вони впевнені, що Захід, мета якого – безпека, праця і високі стандарти мирного життя для своїх виборців, – не «відкопає сокиру», аби допомогти українцям вибороти хиренну, за Шевченком, довгождану волю. Путін розраховує на фетиш Заходу індивідуального м'якого дивану, на містечковий гонор регіоналів, що поборюють гуманність людини і націй, пасіонарність духовно-інтелектуальних ідей як світових здобутків геніїв людської думки і праці, врешті, на перемогу усіх своїм нахабством, лукавством і обманом.

Що поза людиною і нацією – фарисейство

Пора зрозуміти вселенський соціогуманістичний сенс слів Івана Франка: «все, що йде поза рамами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хоробливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими фразами» покрити своє духовне відчуження від рідної нації» [6, с. 284]. Росія (царська, біла, червона, православна чи атеїстична) традиційно креативно-злочинно завжди по-імперському синтезувала, збагачувала і лукаво, як фарисей, використовувала ті прийоми. Так вона чинить й нині. У Польщі для комуніста (секретаря чи рядового члена партії), віруючого католика чи ні також на передньому краї – «естем поляк». Щодо українців, то їх і росіяни, і поляки жорстко переслідували за заклики до національного самовизначення, паче того – до визволення і самостійності. Очевидно, що Тімоті Снайдер – не фарисей в любові до своєї нації, але стосовно інших народів і народностей, то його інтелект мав би більше наближати свідомість європейців до потреби глобалізації **соціогуманістичного** захисту національного відродження всіх уявлених. Зокрема, допомогти Європі, в т. ч. Німеччині, зрозуміти загрози і виклики українцям їх подальшого національного знеособлення імпершовіністами Росії, найперше, в спосіб тотального нищення їхнього рідного слова як Логосу корінного (титульного)

народу, що дав назву державі в центрі Європи. Допомогти широкому суспільному загалу уявити очевидну істину: споконвічно видимі джерела існування Росії – це агресивні війни, а невидимі – брехня. Для неї завжди і повсюдно сусідній народ – явище не тривале, до повної його колоніальної асиміляції як «братнього», що тимчасово займав «нашенську», себто – російську землю. Загарбати цю землю, сусідський дім, відправивши власника в кращому випадку до Сибіру, – давно опрацьований механізм «обустройства» Росії, зокрема реалізації її великодержавної ідеї і самодержавної дев'ялїної поведінки щодо українців, грузин та інших сусідніх народів. Кремль – брат, але ім'я йому – Каїн. Без розуміння цієї рефлексії підхід до сенсів Національної Ідеї українців – плиткий.

Зрозуміло, що п. Снайдер, який вперше торкнувся, навіть більше, наважився ввести в науковий обіг дискурс історичної відповідальності Заходу перед Україною, на жаль, не зміг системно розглянути Українську Національну Ідею (**УНІ**) як **інтегральний** показник боротьби українців за неї. Він не уявився в те, що УНІ завжди **першою** відчувала удари ворожого **зовнішнього** оточення шовіністично налаштованих великодержавників, а її стан якнайповніше завжди свідчив про ставлення до неї сусідів. Чи не вони безвідповідально, аби не допустити реалізації УНІ, час від часу на очах світу ділили Україну і в ХХІ сторіччі далі агресивно ділять? Саме сусіди, окрім відкритих воєн, нині перманентно ведуть невидиме (гібридне, інформаційне) **внутрішнє** насилля над українцями задля їх ізоляції, денационалізації та асиміляції, цілеспрямовано перешкоджаючи національному самоусвідомленню і самоствердженню в колі світових культур, мов, економік, ринків, цінностей; ведуться хакерські атаки на їхні комунікаційні системи. Це вимагає системного підходу до УНІ, який охоплюватиме два етапи її розвитку. Перший – ідею яко символ (гасло) національних змагань українців («здобудеш Українську державу, або загинеш в боротьбі за неї»); другий – державотворчий («побудуємо Європу в Україні»), де її складові стають **стратегемами розбудови** національної держави та її **євроінтеграції** [7].

Отже, Росія, як і кожен ворог УНІ, насамперед розстрілювала її носіїв, цілячись в духовно-інтелектуальне Слово народу. Вона ніколи не визнавала і не визнає нині жодної відповідальності перед Україною (і не тільки) за нищення її державної самостійності, національної ідентичності, особливо жорстоке переслідування національних еліт. Завжди і зловмисно перешкоджала активізації духовно-інформаційної мобільності (**ДІМ**) корінного народу, ціленаправлено гальмуючи і перериваючи тяглість його розвитку, завідома прирікаючи на денационалізацію, ерозію історичної пам'яті та духовну смерть. Однак, саме підвищення цієї мобільності української нації, її людини, – визначальне в структурах освіти, науки, культури, мови як соціант збереження національної ідентичності, яка детермінується неперервністю процесів державотворення, духовно-інтелектуальним потенціалом розвитку. Тобто тяглістю культурного розвитку народу, який досягається як перманентним передаванням знань, досвіду, традицій, цінностей тощо по вертикалі – від покоління до покоління, так і творенням **нових** знань, наукової інформації по горизонталі – на рівні одного покоління, а також шляхом **синтезу** цих двох напрямків креативної активності з творення інформаційно-духовного середовища по всій площині національного простору. Хто гальмує чи гальмував таку мобільність іншої нації, ступивши зі зброєю на її землю, той заважав їй історично, економічно, соціально, культурно, морально, безпеково **самоусвідомитися і самоствердитися**, значить, окупант – **відповідальний** за нищення розвитку цієї країни (в т.ч. і України), за конкурентоспроможність не тільки її економіки. Розмиття національної ідентичності через утиски УНІ особливо негативно відбивається на **середоспроможності** народу, на його опірності денационалізації. Імунітет нації сприяє творенню української України як самодостатньої оригінальної окремішності світового розмаїття в усіх сферах людського буття. За кордоном в царині екології, стосунків людини з природою розвивається нова сфера науки – середовищезнавство (інвайронментологія). Час поширити інтеграційний показник середоспроможності як **доленосний** для українців в контексті **суверенного** їх розвитку. Це особливо актуально за умов гібридної війни Росії, яка глобалізує насилля заради маніакального імперського мотиву – одноосібно панувати над іншими народами і світом. Окупація пам'яті народів, руйнація їх геном (наголос на «о») і генофонду заважають прояву нових ідей, напрямів ментальної поведінки і креативу суспільно-корисної праці. І, навпаки, сприяє запереченню УНІ, відсутність її як такої тощо.

Росія завжди охоче підтримує цю «творчість». Адже аксіомою є те, що вона ніколи не недотримувалася добросусідських відносин з Україною як з рівним самостійним державним суб'єктом, не визнавала національну ідентичність (тотожність) українців, проблема гармонійного розвитку яких може бути

відрефлексована і сформульована тільки в рамках національної Ідеї. Москва не може сприйняти нас, українців, як древню націю, історично закорінену у власну землю, в свою самодостатню окремішню мову, відрубну культуру, питомі звичаї, традиції тощо, щобільше такими, що незалежно і вільно вибрали вектор інтеграції в європейське майбутнє. Це, власне, є її шовіністично-великодержавною домінантами у взаєминах з Києвом, які вирізняли егоїзм московитів в минулому, а ще більше відрізняють нині. Захід має зрозуміти, що **поряд з Росією самостійна держава Андорра – неможлива**. Рубікон давно перейдено. Якщо Європа цього не усвідомлює, то американський історик, підкреслюючи німецьку відповідальність в минулому, мав би хоча тезово застерегти українців від помилок в майбутньому, зокрема допомогти їм стати вище партійності, кар'єризму і популізму заради спільної розбудови майбутньої **національної держави**. Бути націоцентричними, керуватися єдиними соборними інтересами та емерджентно удосконалювати складові ідеї українського державотворення, його якісно нових **структурно-функціональних стратегем**, які диктує **XXI сторіччя**, – **Україна: соборна, українська і гідна цивілізованого людства**. Формула **СУГ** (соборність, українськість, гідність) проектує візію і місію сучасної національної ідеї, а її складові слугують своєрідними **СУГестіями**, які можуть вплинути на опрацювання **стратегії** розвитку держави, якісно модернізуючи її систему через механізм емерджентності. Тобто удосконалювати як суспільну систему, де людина, нація і цивілізований світ – **триєдино-необхідне** підґрунтя, а складові СУГ – основоположні маркери і орієнтири **поступу**.

Передовсім йдеться про поступ духовний, який передбачатиме не лише **територіально-просторову**, а й **духовно-інтелектуальну** соборність українців як **єдність** та їх **спроможність** разом, толокою, синергійно творити власну державу на нових ідеологічно-цивілізаційних засадах, консолідуючись і об'єднуючись ментально, національно. Це не проста, а комплексно-інтегрована єдність, що також має триєдину основу: знання спільної історії **минулого**, консолідація бажань **сьогодення** громадами працювати заради вимріяної держави **майбутнього** (політична воля впровадження соціально-економічних реформ, євроінтеграції, спілкуватися українською мовою, мати єдину національну церкву тощо). Іншими словами, йдеться про модель соборності в духовно-інтелектуальному, мовно-культурному, ідейно-політичному, світоглядному вимірах, що на соціогуманістичних засадах формує, склеює і кристалізує із сірої маси населення націю як національно-свідому спільноту з притаманними лише їй якісними характеристиками (усвідомленням національної ідентичності, потреб збереження традицій, виховання патріотизму і згуртованості нації, водночас продуцента нового продукту, передових новацій для дальшого поступу, прориву на світові простори і ринки тощо). Мова про модель поступу на видимих і невидимих активах, які уможливають зберегти національну **ідентичність** в системі **аксіологічних** (ціннісних) аспектів **цивілізованості**, що емерджентно забезпечується якісно-сучасними процесами інтелектуалізації, гуманізації, елітаризації та екологізації.

Тільки за такого всебічного врахуванні всіх названих (і не згаданих) чинників можна правильно вибрати стратегію перемоги на Сході, де національна Ідея стане її наріжним каменем. Цей камінь для нас – не спеціально спечений агломерат для подальшої імперської переплавки в ім'я возвеличення самодержця; не штучний пропагандистсько-гібридний конгломерат, створений для розширення панування над іншими народами, а скалоподібний витвір. І лише набувши, за І. Франком, якостей, притаманних розвиненим націям, розбивши скалу перепон, зможемо прокласти «хоч синам, як не собі» широкий гостинець у вільний світ. Однак, як свідчать реалії, не усім легко зрозуміти основні напрямні свого шляху та усвідомити, що індикатори якостей – інтегративні, національні та загальнолюдські. Для українців вони характеризують, по-перше, нашу **соборність** (територіально-просторову чи духовно-світоглядну – внутрішню, невидиму), що акумулює суверенність, суб'єктність, самостійність, субсидіарність та інші загальнолюдські прояви свободи, потрібної нам, як і іншим націям, аби незалежно рухатися, будуючи в світовому розмаїтті свою державу. По-друге, нашу **українськість** як ексклюзивний здобуток нації (як й інших народів) в різнокольоровому суцвітті прогресивних досягнень світу. По-третє, показує **гідність** українців щодо запозичення і впровадження прогресивних досягнень інших цивілізованих країн для розбудови власного дому («рідної хати»), не протиставляючи себе і не заважаючи це робити іншим націям. Рівно ж – пам'ятаючи очевидні речі: не завжди «в своїй хаті» – воля і правда свята; хто **заважав** нам формувати ці якості УНІ і є **відповідальний** перед Україною!

Отже, чи справедливо, аналізувати відповідальність перед Україною в її багатовекторності, згадуючи лише Німеччину? З іншого боку, чи логічно заперечувати УНІ, категорично стверджувати, що

її «не існує, це гарна метафора» (Я. Грицак, Е. Головаха); чи «навіщо вона потрібна..., створюючи свою ідею, протиставляємо себе всім» (Л. Подерев'янський), – без доведення відсутності утисків українців за усвідомлення ними своєї національної ідеї, бажань боротися з загарбниками України, шанування ними полеглих за неї героїв? [8]. Професор І. Белебеха, аналізуючи 109 дефініцій УНІ, закидає їм брак національної ідеології [9]. Нині завдання соціальних наук не в штучному розширенні понять УНІ, а в трансформуванні її складових в стратегію з охопленням якомога більше напрямів реальних дій спільноти щодо розбудови національної суверенної держави. Лише системний підхід до відбору націотворчих факторів уможливує: а) порівнювати наскільки той чи інший народ сконсолідований внутрішньо та **інтегрований** в зовнішній світ як єдина спільнота, тобто наскільки він свідомо **ідентифікований, інформаційно** (освітньо, науково, знаннєво-компетентно) підготовлений як **нація**, котрій повною мірою притаманні ознаки цих **трьох «і»** цивілізаційного розвитку, врешті, як ефективно використовує їх для розбудови своєї національної держави в системі культурного розмаїття світу; б) показати нерозривність відповідальності агресивного оточення як перед Україною, так і національною ідеєю її розвитку. І тут важливим є не лише процеси звичного **планування** та **прогнозування** використання державотворчих чинників, а й новітнього **стратегізування**, що, ґрунтується на верифікації складових національної ідеї як стратегем **розвитку**, невід'ємних від коротко-, середньо і довготривалих планів дій щодо розбудови **держави**; від векторів руху спільноти як канви розвитку.

Трансформували складові УНІ в стратегію ми можемо відповісти «Хто я?» і «Що зробив для Української держави?». У такому сенсі **стратегію** – це **генеральні напрями державотворення, за дорожньою картою яких має рухатись та самовіддано працювати і людина, і нація, аби не провалитися (чи їх не перекинули, найперше сусіди) в небуття**. А **максими** розвитку – це основоположні світоглядні **принципи**, які проєктують вектор поступального руху нації, її ціннісні орієнтації, тобто служать дороговказами суспільного **руху** об'єднаних громад і спільноти загалом. Себто руху до бінарного соціогуманістичного захисту і людини, і нації; до гармонії загальнолюдських, європейських і українських цінностей, яким не властиве насильне домінування євразійського-тоталітарного «русского міра» як шовіністичної ідеології загарбання чужих земель, культур, майна, активів тощо. Українці на Майданах кров'ю довели, що в умовах агресивного оточення не дестабілізують світовий порядок, а вибирають канву вартостей цивілізованого людства; сповідують не ядерні амбіції тоталітарно-злочинних режимів з їх терористичними актами, гібридними війнами, не розпалюють сепаратизм, шовіністичний націоналізм, а поважають соціальну справедливість, суверенітет народів і права кожної людини.

Отже, упереджено не заносьмо українців на «чорну дошку» ідеології націоналізму, щобільше-довоєнного. Це ідеологія **поневоленого** народу, яка історично майже відійшла у минуле разом з її авторами – топовими загарбниками ХХ сторіччя. Їй, власне, притаманна жорстокість, започаткована більшовизмом, фашизмом, нацизмом як доктринами державного нищення «інших» народів, загарбаних мілітарними силами цих людиноненавистницьких систем. При них використання алгоритму реалізації національної ідеї поневолених українців у форматі нинішньої соціогуманістичної формули СУГ було, за І.Франком, – «поза межами можливого». Шкода, але навіть сьогодні при відродженні тоталітаризму в Росії існує загроза втратити шанс на самостійне національне буття, на національну безпеку без вступу України в систему колективного євроатлантичного захисту. Хоча ідеологічні засади нашого державотворення нині, як і завжди, – соціогуманістичні. Адже Україна ніколи не була виключно для українців, упівець ніколи не воював на землі іншого народу, не посягав на його землю, підступно називаючи це надаванням «братньої допомоги». Не забуваймо це і не ведімося на спекуляціях росіян псевдоінтернаціоналізмом, водночас приписуючи українцям – радикальний етнічний націоналізм. Духовно-інтелектуальна еліта України завжди проповідувала соціогуманізм як ідеологію глобальної безпеки і регіонального збереження національної ідентичності, закликала «і чужому навчатись, і свого не цуратись», а УПА боролася «за волю людині – волю народам». Ще сторіччя тому Президент УНР Михайло Грушевський вважав українцем кожного, хто живе в Україні, любить її і працює задля добра українського народу. А Іван Франко ще у 1913 році наголошував, що «потрібно витворити з величезної етнічної маси українського народу українську націю, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асиміляційну роботу інших націй, відки б вона не йшла, та при тім придатний на присвоювання собі в якнайширшій мірі і якнайшвидшим темпі загальнолюдських культурних здобутків,

без яких сьогодні жодна нація і жодна хоч і як сильна держава не може остоятися» [10].

На початку дев'яностих років ХХ сторіччя видавалося, що Українську Ідею вже минув остракізм сусідів, їхня імперська жорстокість, і вона, ставши основою державотворення, буде його візією та очолить прорив нації в цивілізаційний світ. Натомість Україна і українськість – нині в смертельній загрозі гібридної війни. Нібито зрозуміли, що для нашої національної безпеки потрібна сильна власна армія і надійний колективний євроатлантичний захист, сильна економіка, її середній клас. Але і без соціогуманістичних стратегем **розбудови національної** держави Україна ХХІ століття, де українець її патріот, захищає свободу, рідну мову, свою землю і традиції батьків, як поляк, француз чи інший європеець, – не обійтися. І ці патріотичні ідеологічні вартості безвідповідально називати націоналістичними, навіть тоді, коли цілеспрямовано і все життя шукати причетність нацистів до імпорту українських націоналістів і націоналізму. Історики такого рівня, як пан Снайдер, мали б знати: українцям більше шкодить притаманна їм толерантність, аніж інші народи страждають від їх «етнічного націоналізму». Якби було не так, то символічними знаками достоїнств їх нації, розбудови Української держави, яка, до речі, нікому не шкодить і не претендує на чужу землю, на Хрещатику десятиліттями не стояв би пам'ятник лютому ворогу УНР Леніну, а давно красувалися б монументи авторам слів і музики Державного Гімну України; в Львові – борцям за волю України проти потрійної (німецької, совєцької і польської) окупації, а в Харкові – хоча погруддя автору гасел «Геть від Москви» і «Даєш Європу!» Не згадуватимемо Полтаву, де давно «обустроился» Петро I, а очільники міста лише після Майдану спромоглися «приписати» і заледве поселили анафемованого чужою казенною церквою – Мазепу. Не розстріляли б більшовики українізацію в двадцять роки минулого сторіччя, не потрібна була б зараз декомунізація всієї України. І українці під час Революції Гідності не платили б кров'ю за свою Незалежність, за право очистити інформаційний простір України від імперської ідеології «русского міра» як царсько-більшовицько-церковному спадку, захистити свій кіберпростір від вірусів Кремля; не було б російських пам'ятників-танків, заборон «старшого» брата вільно йти в люди з тими, кого нація вважає Народними героями. Тільки засліплений ненавистю до України нині не бачить, що українські патріоти йдуть в Європу не з одним Бандерою, а з багатим досвідом боротьби проти тоталітаризму ХХ і гібридної чуми ХХІ сторіччя!

Отже, навіть без високих студій зрозуміло: Die Ukraine властивий не більшовицький псевдоінтернаціоналізм, не німецький нацизм з поділом людей на *Übermenschen* und *Untermenschen*; не імперський націоналізм, густо замішаний на великодержавному шовінізмі та одержавленій церкві, а **соціогуманізм** як нова парадигма бінарного захисту людини і нації в контексті культурного розмаїття світової цивілізованої людності. Запропонована парадигма – це не лише ідея нової доби, вона диктує нову – соціогуманістичну форму **відповідальності**: розвивайся сам, допоможи чи принаймні не перешкождай розвитку іншого. Її платформа акумулює і гармонізує три вектори розвитку української (і не тільки української) спільноти: **людиноцентричність** (повага людини), **націоцентричність** (збереження ідентичності її нації) та загальнолюдські цивілізаційні цінності як гідне використання досягнень **цивілізованого** світу для розбудови держави титульного народу. Звичайно, не будьмо наївними, як сто років тому в часи УНР. Посеред наших захланних сусідів соціогуманістичні ідеологічні засади українців мають бути забезпечені надійним євроатлантичним захистом, а прогресивні політики світу мають працювати задля того, аби поруч з захисником АТО стояв натовець. Тому першорядне завдання духовно переродженої Німеччини – це допомогти світові уявити небезпеку великодержавного рашизму, що обростає фальшем миролюбства як пропагандистської сутності імперської ідеї «русского міра». Не дати Росії зомбувати світ псевдолегендами, що нібито вона «змушена» утихомирювати гарячкуватих грузин і бунтівних українців. Насправді, – вона цинічно використовує заяложену фразеологію як пар інтернаціональної «допомоги», «гуманітарних» коридорів, постачаючи на Донбас своїм найманцям зброю для загарбання чужих земель, нищення шкіл, лікарень, збиття літаків з дітьми на борту, розстрілу національно-визвольних Ідей, Рухів і Майданів.

Завадити демагогічно-досвідченим дипломатам Росії, які успадкувавши багатий пропагандистський досвід більшовиків, оббріхують національно-визвольні рухи, **знеособлюють** людину і **знеодержавлюють** нації пострадянських республік, використовуючи при цьому страшилки націоналізму як жупела демократії, «униження русскоязычных», джерела колабораціонізму з німцями тощо. Хоча, як доречно

ззначає сам Снайдер, «з німецькою окупацією співпрацювало більше членів Комуністичної партії, ніж українських націоналістів», переважає критика останніх. Визнаймо, що часто-густо воду брехні на млин російської пропаганди ллють й свої крикливі ура-патріоти, які є, або засланою і прихованою «п'ятою колоною», або, невміло взявши на озброєння боротьбу націоналістів воєнного періоду як ідеологію поневоленого народу, не використовують дискурс стратегем розбудови новітньої національної держави ХХІ століття, не опрацьовують складові національної ідеї як **стратегеми** державотворення в Україні. Сусідів не вибирають, але щодо їхніх чеснот (відповідальності перед Україною, добродійного ставлення до її національній ідеї чи посягань на неї), то визначитися зобов'язані – зроду-віку! Тоді, і лише тоді, набудемо імунітету проти опіуму «вічної дружби», союзу тільки з великим «старшим братом» як єдиними запоруками існування на світі. Тоді, власне, будемо готові до удару «брата» в спину; тоді перестанемо бути, як нам дорікав ще Франко, – «малими і неприготованими»; не матимемо регіональних президентів-втікачів, бо творитимемо справжню загальнонаціональну еліту, а патріотичних президентів готуватимемо з дитинства – в сім'ях, садочках, інститутах та інституціях, і угорські чи інші популісти не блокуватимуть наш вступ в НАТО.

Врешті-решт, варто погодитися з прикінцевими словами Снайдера, що «коли ми дивимося у вічі Брекзиту, коли маємо вибори за виборами з популістами, коли стикаємося зі зменшенням демократичності Сполучених Штатів – саме в цей момент Німеччина (і не лише вона – С.В.) не може дозволити собі помилково розуміти ключові питання своєї історії... Неправильне розуміння історії України тепер, коли Німеччина є провідною демократією на Заході, матиме міжнародні (тяжкі світові – С.В.) наслідки... Нині для українців війна – це щось, що відбувається тут, а не десь там (колись відбувалося – С.В.)».

Відповідальності від Росії вимагає не лише її втручання у виборчі процеси США, в Європі чи деінде. Нещодавня демонстрація Путіним перед своїми виборцями польоту потужної ракети свідчить, що з нові передвиборні технології також мають бути відповідальними. Марш польських націоналістів у Варшаві теж насторожив Європу. Європейська єдність важливо для всіх, аби не помагати творити посеред Європи (*mitten in Europa*) середовище, де в шафах наші сусіди далі скриватимуть скелети з великодержавними шовіністичними мотивами. Нехай **мертві не тримають за руки живих**. Націю творять «живі, мертві і ще ненароджені». Ця Шевченкова максима тяглості суспільного розвитку має бути відрефлексована у контексті боротьби України «за нашу і вашу свободу» та вдячності світу за її справжній інтернаціоналізм. З іншого боку, – має посилюватися відповідальність Заходу: як допомогти протистояти поневоленню України гібридною війною, яку глобалізує Путін. Трудність завдання в тому, що наші самозвані «брати» традиційно по-фарисейськи представляють це світові як «умиротворення» українців, які нібито нерозумно ув'язалися у внутрішньо-регіональний конфлікт, в громадянську війну і т. д. Не дуріть далі людей.

Припинити узурпувати історії націй та стріляти в їхню будучність

Поневолювати інші нації американський історик назвав в Берліні – «звичками розуму». Навряд чи поневолять інші народи в спосіб «колонізації, агресивних воєн», щобільше, скриваючи справжні загарбницькі наміри під всілякими брехливими брэндами – інтернаціональне, тимчасове введення обмеженого військового контингенту, братня допомога, «умиротворення» тощо, – продиктовані великим розумом, а не традиційно-захланними, загарбницькими мотивами та давніми навичками брехати і одурювати світ. І, як свідчить історія, відівчити від цих душевних дев'яльно-поведінкових звичок їхніх любителів дуже важко, не вдаривши спільно і боляче по відчутному місці самозваних «інтернаціональних альтруїстів», які визнають лише силу, передусім – військову. До їхньої глибокої душі розумом не дістати, чи пак – «умом не понять». Перероджена Німеччина і Україна це добре розуміють і є стратегічними партнерами. Канцлер ФРН Ангела Меркель активно помагає припинити кровопролиття на сході України і є сподівання, що після чергової недавньої перемоги на виборах – її добродійність не зменшуватиметься. На фоні розквіту в політиці ексцентриків, хочеться вірити в рекрутування духовно-інтелектуальної еліти ноосферного рівня розвитку. Годимося, що «Макрон не напише офіційної історії Другої світової війни у Франції». Але, як Президент Франції, може зробити Францію історично відповідальною за недопущення розв'язання ексцентриками Третьої; вплинути на виконання Мінських чи інших, більш справедливих для України і чесних домовленостей, в яких відповідальними перед нею – без'ядерною – за деокупацію та терміни її реалізації буде не лише Німеччина, а усі країни-

підписанти Будапештського меморандуму. І так звана національна еліта буде занята не переміщенням і міграцією Саакашвілі, а стане потужним патріотичним класом. І Світовий Конгрес Українців активніше працюватиме з достойними народними обранцями ВР і поза нею. Тоді, може, й нардепи замість відпусток проведуть парламентський міжнародний захід на тему «Посеред Європи: відповідальність перед Україною підписантів Будапештського меморандуму (обов'язки і гарантії на майбутнє)». І владна опозиція, замість очолювати у спеку на Хрещатику (сплановану не в Україні) ходу, організовану і профінансовану церковниками Московського патріархату, подасться до кремлівського кума Медведчука – Володимира Путіна та попросить, щоб він не фальшивив, а зволив віддати найманцям на Донбасі наказ – не стріляти! Тобто замінити на сході України «руській мір» на справжній – християнський мир, припинивши українофобію та розпалювання війни між народами, щодо яких, як виходить, Росія перед людством дуже історично довго і надто брехливо – тяжко грішила, називаючи братніми. Щодень українцям Путін криваво доводить зворотнє: «не братья вы нам, даже не сводные». Щоб припинити кровопролиття, треба усвідомити: найманці нас не зведуть і не об'єднають. Потрібне довготривале і ґрунтовне пересновування! І, найперше, в духовно-інтелектуальній, світоглядній сфері, а, значить, потрібен розум – істинно великий і добродійний. Але і нація без «нашого Вашингтона» має розуміти: потрібні стратегія національної безпеки, а не імпічмент головнокомандуючого військами України, яка воює на Сході; не відкриття на Заході «другого фронту» брехні, а правда про національну ідею, борців і трударів за неї.

Небайдужий американський вчений доходить правильного висновку, стверджуючи, що «російська зовнішня політика полягає в тому, щоб поділити історію Радянського Союзу на дві частини: добру частину, яка є російською – і погану частину, яка є українською». «Визволення – російське, колаборація – українська». Росіяни – патріоти імперії, українці ж – націоналісти, хоча вони на своїй землі розвивають економіку своєї вітчизни, рідну мову тощо. Для українців такі перекинуття не – новина, але ж ті гібридні прийоми спокусили наших західних сусідів прийняти «антибандерівський» закон. Не витрачаймо час на дзеркально антипольські пропагандистські заходи. Для нас важливіше інше: історик Тімоті Снайдер глибоко проникає в речі, коли критикує імперсько-шовіністичні міфи ««про Україну як країну, яка не відбулась, або, що українці не справжня нація, чи що поділені культурою»; що це «не є чимось невинним – це спадщина спроби колонізації людей, яких не вважали людьми». Путіни і зараз ненавидять українців-патріотів, топить їх в крові за їхню світоглядну іншість. Беззаперечно, його дипломатам легко схилити світ «плутати Радянський Союз з Russland. Але це не є невинним». Доктор Снайдер також на висоті, застерігаючи Захід від нібито невинного поширювання російського блюду – мов, «ніколи не було українського народу чи ніколи не було української держави». Це мрії Москви. Чи не тому вона, не навидячи УНР і боячись її відродження, підіслала своїх агентів в Париж, аби на чужині вбити головного отамана війська УНР? Нині знову розстрілює відроджену державу, вбиває її захисника, добровольця АТО, соліста Паризької національної опери – Василя Сліпака – на його ж землі. Чи не пора припинити вже нас геноцидно-повсюдно вбивати як націоналістів тільки за наш «первородний гріх» – любов до України?!

У цьому контексті слушно очікувати, що пан Снайдер підкреслить потребу не плутати, паче того, усвідомлювати відповідальність за зловмисно-неправдиве наповнення російськими політиками назви «Russland», водночас розвиваючи «Die Ukraine», категорично заперечуючи сенс її Національної Ідеї. Поважний історик мав би теж знати, що українці ждуть адекватної оцінки постверсальських (і не тільки) небилиць кремлівських диктаторів про «русскую Анну», що справді окультурила Францію. Однак, прибула вона до Франції з Києва і померла ще до фіксації літописцями географічної назви Москви як поселення племені московитів, яке починало «обуштраиваться» на підмосковних болотах. Світ має не тільки належно реагувати на далеко не перші претензії росіян на княжну Анну Ярославну – дочку київського князя Ярослава Мудрого як нібито далеку попередницю кремлівського недиктатора Путіна, що відвідав Францію для зміцнення зв'язків, започаткованих ще нібито російською княжною. Час припинити імпершовіністичну брехню рекрута з рядів КДБ і щодо попередніх його «зізнань» Президенту США Бушу-молодшому: Україна, мовляв, ні історії, ні куски своєї землі, ні власної державницької ідеї, ні мови – не має. Це робиться, аби викликати на Заході недовіру до України, накинути сусідам «потребу» вивчати боротьбу УПА в кадебістському націоналістичному тлумаченні, ввести в Закарпатті спостерігачів ООН, спекулювати ексгумацією як передумовою відновлення могил і повалених хрестів.

Невже не зрозуміло: нахабство Москви набуває світового розмаху і вимагає адекватних широкомасштабних запобіжників. Брехня, присвоєння історії Русі-України, зазіхання на землі сучасної Донеччини стали робочим інструментом російських неофюрерів, ознаками не лише їх нецивілізованості, компенсаторами їхньої імперської агресивності, а й прояву комплексу ідентичної неповноцінності на ґрунті заздрослі високій культурі древнього Києва та ненависті до життя-буття сучасних українців, до їх захисних євроатлантичних намірів, до імплементації європейських цінностей, кристалізації власних національних інтересів. Однак, зазіхання Росії на право диктувати українцям бути чи ні їм вільною нацією не тільки не є причиною для Заходу, аби не думати про відповідальність перед Україною, а, навпаки, допомогти усвідомити загалу цю відповідальність як глобальну, нехтування якою може мати непередбачені наслідки для світу. Нікому не вдасться «вмити руки» від глобалізації Росією гібридної війни, яка може перерости в Третю світову. І на цьому фоні боротьба Польщі за визнання лідерства у протистоянні з «русским міром» – це давній синдром марносластва, віртуального «моцарства», і не більше. Чи не через нього занепали Велике Балтійське князівство і нині належно не використовується співробітництво країн Балто-Чорноморської гряди, відсутній сектор східноєвропейської політики ЄС? Головне зараз – це мобілізація сил провідними демократичними країнами світу, синергії націй на боротьбу з інформаційними фейками та злом насилля військової агресії Путіна. Правда – смертельна для нього і російської імперії. Щоби не спізнитися, треба якомога швидше усвідомити небезпеку «закривання очей» на викидання «імперією зла» в ефір не тільки пропагандистських «дез», що Росія, мовляв, перемогла в минулому німецький нацизм, а зараз – терористів ІДІЛу. Адже в тумані «дез» важко уявити, що насправді Путін підтримує тоталітаризм сирійського президента; чи, скажімо, що Росія ніколи не припиняла денаціоналізувати українців і викидати їх з рідних гнізд, прикидаючись такою собі невинною, мирною – «матрошно - окультуреною», природно - інтернаціональною зозулею.

Західні сусіди України її денаціоналізацію спостерігали мовчки і очікували. І стратегема розбудови української України їх не турбувала. Однак, варто було прийняти нещодавно закон «Про освіту», за яким лише, як і належить незалежній державі, навчання передбачається вести державною мовою, старе дало себе знати. І ослабленій війною Україні важко знайти співчуття однодумців, каяття і милосердя, навпаки, вона зустріла «дружній» опір по всьому периметру свого прикордоння. Сусіди виявилися далекі саме від соціогуманістичного підходу до відродження української мови. Усі заодно з імперською Росією: щоправда, поки що заточені на відміну від її псевдоінтернаціональної русифікації, **регіонально** – на подальше локальне ополячення Галичини, мадяризацію Закарпаття, румунізацію Буковини. Кожен окремо бачить свою долю поділу і, шкода, не задумується, що Росії потрібна не лише ціла «русская» Україна, не тільки весь простір поза нею, а й «вся Вселенная должна быть русской». Якщо ні, то, за українофобом і теоретиком «русского міра» Дугінін, хай не буде нічого.

Отже, чи ліберальна спільнота інтелектуалів, моральних правильників в сусідніх країнах досягне критичної маси, необхідної для становлення лідерським політичним класом, чи далі лише помагатиме загалу дотримуватися більш-менш достойного вигляду, без глибини альтруїзму і співчуття русифікованій Україні, – покаже час. На ренесанс бажань нашого прикордоння повернути минуле ми звертали увагу давно [11]. Рівно ж – на соціогуманістичний бренд (соціо – суспільний, людський; гуманістичний – людяний) як майбутній напрямок гуманітарної політики молодій Україні, як курс нових світоглядно-ідеологічних засад її державотворення, бінарного захисту уярмленої сусідами людини, коронної нації, зокрема її природного права безперешкодно передавати з покоління в покоління рідною мовою традиції батьків. Цей бренд не лише у сусідів не знаходить урядову підтримку. Поки що, з жалем можна лише констатувати: не все людське – виявилось людяним. Чи причиною є лише те, що Захід не припинив розплачуватися з Москвою даниною у вигляді надання права включати Київ, Мінськ, інші колишні радянські республіки в сферу «русского міра», тобто знову віддає на поталу і подальше розтерзання північному ведмедеві інші народи і народності? А, може, не хоче чути Масарика, Гавела, Гедройця, Куреня, Бжежинського? Чи не в стані усвідомити мудрий заклик Папи Івана Павла II: опертися в сусідських взаєминах на максимум **каяття** – «прощаємо, і просимо вибачення» – як державно-непорушне, щиро-співчутливе та соціогуманістичне?

Чому серед чинників, які впливають на становлення кожної нації як державотворчої цілісної спільноти і, відповідно, можуть також комплексно застосовуватися і застосовуються в гібридній війні

для гальмування процесів державотворення, не виділяємо хоча б умовно три великі блоки? Насамперед видимий – матеріальний: територія, національна економіка, торгівля, об'єкти соціальної інфраструктури тощо. Далі, духовно-інтелектуальний (освіта, наука, культура, релігія, суспільна пам'ять, традиції, національна свідомість, цінності, ментальність і т. ін.) та інформаційно-комунікативний (мова, засоби масової інформації та комунікації, видавнича справа, суспільні мережі та інститути, міжнародні зв'язки, кібернетичний простір тощо). Вони – основоположні в формуванні націй, а загарбання чужої землі є засадничо-злочинним, таким, що передусім визначає окупацію і відповідальність за неї. Власне, загарбники, завоювавши землю інших націй, заважають їм стати вільними і суверенними, в т.ч. нам, українцям. Саме нерозуміння націотворчої глобальності наведених основних чинників – велика завада досягти нині сталого порозуміння між сусідами, об'єднатися і забути історичні конфлікти перед загрозою глобалізації гібридизації. Але якщо чи то Росія не вибачається ні за геноцидний Голодомор 1933-1933 років, ні за розстріли української еліти в Сандармоху; чи то Польща ні за порушення Сент-Жерменського договору щодо прав українців Східної Галичини, ні за «пацифікацію», закатованих в «Березі Каргузькій», депортацію з рідних земель корінних українських субетносів – лемків, бойків, нищення їхніх культурних середовищ, то сутички між поляками на землі української Волині, дружба між пізнім Пілсудським та Гітлером, за якою ностальгують неонацисти, в т.ч. й польські, довготерміновий арешт Бандери чи вбивство нацистами в тюрмі не без поляків двох його братів – відходять на задній план і стають зручними для локально-партійного маніпулювання та спекулювання якоюсь «бандерівською ідеологією». Реалії такі, що польські депутати, які проголосували за т. з. «антибандерівський» закон, кривлять душею, бо насправді виступили проти національно-визвольних змагань українського народу.

На превеликий жаль, польські партійці не без особистих зацікавлень підмінюють поняття. Адже поляки не можуть не знати, що ніколи окупованих не звільнить від окупації інший окупант, якщо вони самі це не зроблять. Це, власне, і була мета борців за волю України. Легко нині досягнутий цивілізацією світопорядок, абсолютизм прав і справедливості монополізувати як партійний бренд, послугуючись ним для підняття свого передвиборного рейтингу, роз'ятрюючи ненависть до борців за волю України, до поставлених на їх могилах хрестів; заховавшись під парасолькою НАТО, відкривати на угоду Росії проти них «другий фронт». Нинішні т. з. партійні адепти справедливості забули, як й пан Снайдер, що є націоналізм соціогуманістичний – загальнолюдський, визвольно-патріотичний, а є шовіністичний. Його рушійна сила – це великодержавність, етнічна зверхність, гонор аж до пихатості, схиблена расова вищість аж до ненависті «інших» (Велика Росія, Польща від можа до можа, Румуне Марє, Велика Угорщина; Львів – польське місто, Севастополь – город русской славы і т. д.). Тут мотив – не захист і збереження в агресивному середовищі національної ідентичності поневолених націй, а анексія чужих земель, «обустройство» своєї священної (ким?) імперії – світова ж назва – «імперія зла»; зазіхання на чужі «креси», повернення до старого – добивання сусіда і панування над ним, ослабленим, в т.ч. й тобою.

Отож, можна оснований: реалії такі, що той, хто далі хоче поневолювати, а не помагати українцям вистояти в гібридній війні з Росією, нині безвідповідально виступає проти борців за волю України, бездумно (чи навпаки, зловмисне) повторює за росіянами звинувачення українців в етнічному націоналізмі, у зраді мазепинців, петлюрівців. Ба більше, винить бандерівців у геноциді поляків на Волині, уникаючи правди про їхню боротьбу за визволення своєї землі, за рівні права для рідної мови, питомої культури. Лише односторонньо подає інформацію, що очорнює національно-визвольну боротьбу, особливо її очільника, який був ізольований. І цілковита мовчанка про низку важливих об'єктивних критеріїв: одна нація була на той час панівною, мала власну державу, воювала на чужій, не своїй землі, а друга – підневільна і вела справедливу визвольну боротьбу. Не політизуймо історію, нехай і українці не тішаться, що міста Перемишль, Холм і т. д. заснували Київські князі, а сам Грушевський родився в цих краях. З'ясування правди залишімо науковцям, але усі уважніше дивімося на передні і задні колеса довгого та непередбачуваного поїзду майбутнього, на якість його рушійних сил, тобто на інноваційно-соціогуманістичну начинку локомотива.

У цьому плані соціогуманізм включає також відповідальність кожного перед собою, однієї нації перед іншою, уможливує суспільний діалог, щире каяття і прощення, нарешті, вимагає розрізнення

націоналізму **гноблених**, громадський і громадянський морально-психологічний мотив яких – це **звільнення** від обіймів «старшого» брата зі сходу, «огня і меча» сусіда з заходу, що не цурався придушувати вільний дух українства, ділив і не проти ділити його землю-матінку далі. Прикро, що недалювидні псевдополітики раптом стали бачити продовження сторінок трагічної історії польсько-українських відносин лише на ґрунті своєї зверхності, колишнього «моцарства» і диктату, а не в розробці стратегії дружньої допомоги окупованим, їх звільнення та майбутньої співпраці на нових рівноправних взаєминах двох сусідніх народів. Рашизм обопільно небезпечний, тому акцент – не на **мартиролог** давніх трагічних конфліктів, а на чинники **майбутнього** добросусідства! Антиукраїнські сили створили собі ілюзію: вільна Польща можлива без вільної України, популісти, політизуючи історію, успішно заграють з суспільним загальом задля піару великопольськості; користуються не соціогуманістичним принципом – пробачаємо і просимо вибачення, а, як і колись, не кращим станом України, – стікаючої кров'ю у війні за звільнення своїх регіонів від російської навали. Але історія, «якби ми вчилися так, як треба», навчила б нас мудрості: якщо зло не побороти, воно може глобалізуватися до світових масштабів.

Нині мова має йти про нову **етику** глобалізації, гуманізацію її процесів як соціогуманістичну політику в сфері міжнародних відносин, забезпечення духовного і національного відродження, сталого цивілізаційного розвитку народів і народностей, які донедавна зазнавали (чи іще зазнають) колоніальних утисків, щоби більше гібридних воєн. Для ізольованих імперією українців, що вибрали вектор євроінтеграції, інноваційна модель сталого розвитку – це рух до пізнання здобутків цивілізованого світу, до сучасного рівня знань, якісної національної освіти, науки і комунікацій, що дедалі більше впливають на духовно-інтелектуальний їх потенціал, демократичність устрою країни, спосіб управління нею, життєвий добробут, соціальний захист, стан навколишнього середовища, здоров'я людей тощо. Рівно ж – це сприяння, аби **розум, інтелект** стали головною рушійною силою ноосферного розвитку, проектуючи нації гідне майбутнє в колі розвинених держав.

Отже, виокремлені вище блоки генези націй – комплексні і, окрім видимого важливого фактора землі, включають в себе іще низку вагомих якісних характеристик і достоїнств, які внутрішньо притаманні людині та її нації: національний рівень колективної свідомості, згуртованості як нації, демократизації політичного життя та, врешті, темпи вступу в європейські, світові структури, які детермінуються креативним потенціалом національних еліт, волею їхніх лідерів, патріотичністю світогляду та оперативністю прийняття інноваційно-інтелектуальних рішень, широтою мислення, прогресивністю ідей та інших духовно-моральних якостей [12]. Саме вони надихнули українців усунути еліту, що зосередила необмежену владу в своїх руках, помагають трансформувати екстрактивні інститути в інклюзивні, створити суспільство, де головною цінністю стануть рівні економічні та політичні права кожного. Власне, такі нації не занепадають, а, навпаки, досягають свободи і сталого добробуту [13]. Екстрактивні інститути ґрунтуються не на засадах визискування (екстракції, збирання вершків) політичними елітами підкорених народів або власного народу, що стимулює корупцію як сучасний інструментарій духовно-інтелектуального, культурно-інформаційного гноблення, обмежує політичну та економічну свободи і в такий спосіб серйозно гальмує інноваційний розвиток та цивілізаційний поступ. Тому українці сподіваються на судові реформи, створення добросовісних антикорупційних інституцій, децентралізацію влади і зростання місцевого самоуправління, суб'єкт якого – організовані територіальні громади.

Нами ще в 1994 році була проведена міжнародна конференція «Національна еліта та інтелектуальний потенціал України» (в якій, до речі, брали участь й польські науковці), яка підтвердила важливу роль безперервності (тяглості) передавання знань (інформації) з покоління в покоління та творення нових знань на рівні однієї генерації для безперешкодного розвитку національної спільноти, її прориву на передові інформаційні та ринкові простори [14]. Йшлося про так зване, згадуване вже, – складне соціальне явище духовно-інформаційної мобільності (ДІМ) людини і нації, тобто рух знань в творенні інноваційної середовищеспроможності країни (creativement). На жаль, розробка цієї проблематики (як і іншої спорідненої) не була широко соціалізована [15]. Економічні практики свідчать, що дифузія і емісія науково-технічної, технологічної, соціально-економічної та іншої передової (інсайдерської) інформації, запозичення досвіду розвинених країн світу далі матиме колосальне значення для конвергенції інноваційного прориву як окремих регіонів України, так і країни загальом. Власне, ця мета державотворення, судячи з виступів на економічному форумі «Давос-2018», може глобалізувати синергію креативних людей

для проведення суспільних реформ, спільного творення фінансово-економічних, науково-технічних та інших новацій в сьогоdnішньому роз'єднаному світі та протиставити його загарбницьким силам, що хочуть далі визискувати інші нації для власного тотального домінування на ринкових просторах; для твердження своїх великодержавних імперсько-шовіністичних «міров», генерування фейкової інформації, аби знову ділити світ за своїми хибними ідеями. Гібридна війна загрожує Україні не тільки економічними, видимими територіальними втратами і безцінними людськими жертвами, а й духовно-інтелектуальними (інформаційними) невидимим зомбуванням живих нематеріальним міжпоколіннєвим пропагандистсько-брехливим трансфером великого лагу дій. Для обороноспроможності ослабленої держави, підвищення ефективності її економіки дуже вагомими є **неекономічні** чинники, яким український уряд не приділяє належної уваги.

Думаймо глобально: чи достатньо тільки прийнятих економічних санкцій проти російського агресора та термінів їх дії, чи вистачить лише історичної відповідальності Німеччини, аби вільно і стабільно розвиватися українській нації в світовому розмаїтті економік, культур, інформаційних просторів?! Ці виклики залишилися відкритими і вимагають подальших досліджень. Тому надто важливо якнайшвидше зрозуміти, що кожній людині, нації й вже точно – людству, треба на них відповідати, щоб вижити. Треба «дати», аби «бути»! Це виклик усім, передусім, відповідальності за майбутнє наше і світу, виклик ефективності євроатлантичного захисту соціогуманістичної концепції як планетарної. Власне, чи не соціогуманізм є тією глобальною концепцією нової доби, що синергійно може об'єднати роз'єднаний світ разом робити добро? Саме в рамках глобальності цієї концепції складові УНІ, ставши стратегемами розбудови національної держави, спроможні допомогти українству не забути істину: їхня країна на межі щоденного **вибору** між грубою гібридною силою тоталітаризму і синергією креативу мудрості колективного захисту цивілізованого людства, його демократичних цінностей та відповідного доброчинства. Аби на «межі» зберегтися як нація, не втратити свою етнічну тотожність, власний імунітет (опірність) протистояти тотально-ідеологічній машині формування безадресного «советского человека», треба керуватися не тільки людино - націоцентричними цінностями, а й використовувати колосальний прорив цивілізованого людства в науково-технологічній сфері. Від неї треба не лише брати, а поповнювати та гідно збагачувати спільний інформаційний тезаурус. Чи у світі для цього створюються рівні умови і, головне, розуміння глобальності небезпек: Путіна ні Кримом, ні Донбасом, ні Україною – не задовольнити. Їх окупація – це лише знищення артефактів старту давнього злочину «обустройства» російської імперії, але не фініш девіальної поведінки нового маніяка. І передвиборні заяви з демонстрацією атомної зброї, потужними її ракетними носіями – підтвердження тому, що локальні погрози ексцентриків без глобальної утилізації потенційно можуть спричинити апокаліпсис на Землі.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Таким чином, діяти належить нагально і в триєдиному контексті, як-то: гідності людини, нації та цивілізованого людства – його вселенського розмаїття економічних, соціальних, духовно-моральних, культурно-мовних, безпекових та інших засад, традицій і цінностей. З цих позицій, власне, виходьмо й при регіональній деокупації України та опрацюванні комплексної стратегії розвитку її соборної держави на найближчу, середню і далеку перспективу, де наскрізний зв'язок між ними забезпечуватиме реалізація згаданих вище СУГестій як основних стратегем національної Ідеї. Притримуймося засад цієї демократичної ідеї розбудови нашої національної держави. До розв'язання проблем активніше залучаймо ООН, її миротворчі інститути і сили, прихильників укладання з США договору про надання нам особливого статусу союзника поза межами НАТО. Статус країни-пошукувача вступу в НАТО, як і Будапештський меморандум, не є захисним, хоча нині міжнародна ситуація більш прихильна до України, аніж вона була сто років тому за часів УНР. Хочеться вірити, що Захід більше поінформований про Росію і не дасть їй знову дурити світ, віддаючи українців та інші народи в сферу впливу відкритої кремлівської тюрми, котра впродовж свого існування перманентно «обустроивалася» і, нарешті, «обустроилася» в сталу імперію зла. Щобільше, у цьому напрямку і в XXI сторіччі вона «удосконалюється», воюючи під прикриттям перефарбованої ідеології нового «русского міра» і його духовних «скрепов», заохочує на побудову відповідних «світів» вождів Північної Кореї, ІДІЛу, підрозділів Аль Каїди і т. ін. Допоможімо українцям вистояти на «межі» з гібридно-зловісною війною! Світ, допомігши захистити суверенітет України, збільшить не лише синергію цивілізованого людства, а й глобалізує соціогуманістичну відповідальність за колективну

безпеку загроженій імпершівіністами суб'єктності націй, за дотримання міжнародного правопорядку, транспарентності міждержавних відносин, субсидіарності прав окремої людини та прогресу людства планети Земля назагал. Це, врешті-решт, пришвидшить не лише вербальне, а й практичне втілення найвищої мегаморальної, етичної максими людства: не чини іншому народові того, чого не хотів би, щоб він робив ні тобі, ні цивілізованому світовому співтовариству. Рівно ж – зблизить комплексний розгляд феномену відповідальності не тільки людини перед людиною в сім'ях, трудових колективах, громадських організаціях та суспільних інституціях, а і нації перед нацією в планетарно-міжнародному вимірі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тімоті Снайдер. Історична відповідальність Німеччини перед Україною. «День» № 115-116, – 2017, 7-8 липня.
2. Пушкарик Н. Про помилки минулого і ...сьогодення. Мат. міжнародної конференції ВР України «Німеччина та Україна в Європі: відповідальність за минуле – обов'язки на майбутнє». «День» №123, – 2017, 19 липня.
3. Вовканич С. Чи лише одна Німеччина відповідальна? «Україна молода» № 118 (5279), – 2017, 3 жовтня.
4. Вовканич С. Час мобілізувати синергію України і світу на боротьбу з загрозами глобальної гібридизації /Spheres of Culture //Branch of Ukrainian Studies of Maria Curie-Sklodovska University in Lublin. – Lublin, 2017. – P. 530-534.
5. Донбас і Крим: ціна повернення. За заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Лещенко. – К.: НІСД, 2015. – 474 с.
6. Франко І. Поза межами можливого / І. Я.Франко // Зібрання творів: у 50 т. – Т. 45 Філософські праці. –К.: Наукова думка, 1986. – 276-285.
7. Вовканич С. Аксиологія державотворчих процесів за умов соціально-економічних змін: нових викликів і загроз національній безпеці. / С. Й. Вовканич //Стратегічна панорама. – 2015. №1– С. 76-83
8. Український діловий тижневик «Контракти». Прес-конференція «Проект «Україна». Формування ефективної національної ідеї». / – К.: Галицькі контракти. – 2008, №51, 15 грудня.
9. Белебеха Іван. Нація і націоналізм. Від націоналізму до національної ідеї. /– Харків. 2014. – 240 с.
10. Франко І. Одвертий лист до галицької української молодезі /І.Я.Франко //Зібрання творів: у 50 т. – Т. 45: Філософські праці. К.: Наукова думка, 1986. – 401-409.
11. Вовканич С. Українці прикордоння: проблеми регіоналістики чи глобалістики? / Степан Вовканич. Інформація. Інтелект. Нація. – Львів: Євросвіт, 1999, – 416 с.
12. Розумний М. Виклики національного самовизначення. / М.М. Розумний. – К.: НІСД, 2016. – 196 с.
13. Аджемоглу Дарон, Робінсон Джеймс. Чому нації занепадають /Пер. з англ. К.: Наш Формат, 2016. – 440 с.
14. Національна еліта та інтелектуальний потенціал України. / Матеріали міжнародної наук. конф. «Національна еліта та інтелектуальний потенціал України». За ред. С. Й. Вовканича. – Львів: ІРД НАН України, Міжнародний центр освіти, науки і культури, 1996. – 312 с.
15. Вовканич С. «Дім» нації і глобалізаційні тенденції. Соціогуманістичні компоненти стратегії розвитку України // Вісник НАН України. – 2003. –№ 4. – С. 48-58.